

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

cu privire la constituționalitatea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995, Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 și Hotărîrilor Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995 și nr. 719 din 24 octombrie 1995 și Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA încheiat la 6 iulie 1995

Nr.34 din 11.07.96

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.49-50 din 25.07.1996

* * *

În numele REPUBLICII MOLDOVA

Plenul Curții Constituționale a Republicii Moldova în componența:

Pavel Barbalat - președinte
Nicolae Chiseev - judecător-raportor
Nicolae Osmochescu - judecător
Gheorghe Susarenco - judecător
Ion Vasilati - judecător-raportor

cu participarea Ludmilei Zadorojnii, grefier, domnului Vasile Nedelciuc, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, unul din autorii sesizărilor; domnului Valentin Cunev, viceprim-ministru al Republicii Moldova, domnului Vasile Florea, viceministru al economiei, domnului Pavel Morcov, șef de secție la Cancelaria de Stat - reprezentanții Guvernului; domnului Ion Țurcanu, președintele Comisiei pentru economie, industrie și privatizare a Parlamentului Republicii Moldova, domnului Valeriu Peremienco, vicepreședinte al Comisiei pentru economie, industrie și privatizare a Parlamentului Republicii Moldova, domnului Ion Creangă, șeful sectorului expertiză juridică al Direcției juridice a aparatului Parlamentului, reprezentanții Parlamentului Republicii Moldova; doamnei Olga Poalelungi, directorul serviciului acte prezidențiale, și domnului Anatol Ciobanu, consilier prezidențial cu probleme de drept, reprezentanții Președintelui Republicii Moldova, conducându-se de articolul 135 alineatul (1) litera a) din Constituția Republicii Moldova și articolul 4 alineatul (1) litera a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară dosarul privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995 "Cu privire la Comisia de stat pentru examinarea ofertelor privind efectuarea lucrărilor de prospecțiuni geologice și exploatare industrială a zăcămintelor de gaze și țiței din sudul Republicii Moldova", Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr.719 din 24 octombrie 1995 cu privire la unele măsuri pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD (SUA) și Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA.

Temei pentru examinarea dosarului, potrivit articolelor 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională au servit sesizările domnilor Valeriu Matei, Alexandru Moșanu și Vasile Nedelciuc, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, cu cererea de a declara Decretul Președintelui Republicii Moldova, Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova și Hotărîrile Guvernului Republicii Moldova sus-numite drept

necorespunzătoare Constituției Republicii Moldova.

În procesul examinării preliminare a sesizărilor au fost cerute și primite documentele și materialele aferente dosarului de la Parlamentul Republicii Moldova, Secretariatul Președintelui Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, Departamentul Standarde, Metrologie și Supraveghere Tehnică, Asociația de Stat de Producție "ASCOM", Societatea pe Acțiuni "TIREX-PETROL".

Judecătorii Curții Constituționale au luat cunoștință la fața locului de modul în care se desfășoară lucrările de prospecțiuni geologice, precum și alte lucrări de valorificare a zăcămintelor de petrol și gaze de la Văleni și Victorovca, au avut de asemenea întâlniri cu conducătorii organelor administrației publice din raioanele Vulcănești și Cantemir.

Audiind argumentele părților, examinând materialele prezentate și cele primite suplimentar, călăuzindu-se de articolele 4 și 16 din Codul Jurisdicției Constituționale,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t:

La 14 aprilie 1995 Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 126 "Cu privire la Comisia de stat pentru examinarea ofertelor privind efectuarea lucrărilor de prospecțiuni geologice și exploatare industrială a zăcămintelor de gaze și țiței din sudul Republicii Moldova". Conform Decretului prezidențial s-a instituit o Comisie de stat, cu includerea în componența ei a trei deputați în Parlamentul Republicii Moldova, care era obligată să examineze ofertele privind prospecțiunea și exploatarea zăcămintelor pe teritoriul republicii și să prezinte proiectul Acordului de concesiune Parlamentului. La 23 mai 1995 Președintele Republicii Moldova a prezentat proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania americană "REDECO" Parlamentului, care, examinând chestiunea în cauză, a adoptat la 13 iunie 1995 Hotărîrea nr.495-XIII, ce a permis Guvernului să încheie Acordul de concesiune cu Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA privind prospecțiunea și explorarea resurselor de petrol și gaze pe teritoriul republicii.

La 6 iulie 1995 Prim-ministrul Republicii Moldova, în numele Guvernului, a încheiat cu Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA Acordul de concesiune, care prevede cercetarea și exploatarea de către Compania americană a zăcămintelor de țiței de la Văleni și zăcămintelor de gaze de la Victorovca, efectuarea cercetărilor seismometrice (zona cu o lungime de 300-400 km), forarea de prospecțiune pe tot teritoriul republicii și exploatarea zăcămintelor de țiței și gaze cercetate de către Compania "REDECO" LTD din SUA. Acordul de concesiune reglementează și chestiunile de ordin financiar, juridic și alte chestiuni ce țin de explorarea și exploatarea zăcămintelor de petrol și gaze pe teritoriul țării.

La 7 septembrie 1995 Guvernul a adoptat Hotărîrea nr. 621 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, prin care a adoptat proiectul Acordului de concesiune, a dat indicații concrete ministerelor și departamentelor interesate și a creat o comisie guvernamentală, care era obligată să exercite controlul asupra realizării condițiilor Acordului.

Conform Hotărîrii Guvernului nr.719 din 24 octombrie 1995 cu privire la unele măsuri pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD (SUA) a fost creată o comisie guvernamentală abilitată cu transferarea zăcămintelor de petrol de la Văleni și zăcămintelor de gaze de la Victorovca și Enichioi de la balanța de stat a Republicii Moldova la balanța Companiei "REDECO" LTD.

Deputații în Parlamentul Republicii Moldova domnii Valeriu Matei, Alexandru Moșanu și Vasile Nedelciuc, au sesizat la 18 decembrie 1995 Curtea Constituțională asupra neconstituționalității Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul

Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA. În sesizarea parvenită se susține că Hotărîrea menționată nu corespunde principiului constituțional cu privire la separația puterilor. Acordarea pentru investitorii străini a concesiunilor în vederea efectuării prospecțiunii, exploatării și valorificării resurselor naturale în Republica Moldova ține de competența exclusivă a Guvernului și un asemenea Acord de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA trebuia să fie încheiat cu respectarea Legii Republicii Moldova din 1 aprilie 1992 nr. 998-XII "Privind investițiile străine" și a legislației în vigoare privind termenele, condițiile și modul de desfășurare a activității de concesiune, lucru care nu s-a făcut. Lipsa Legii cu privire la concesiune la momentul adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a Hotărîrii în cauză nu îndreptățește Parlamentul să depășească limitele competenței sale.

În sesizare se menționează de asemenea că între conținutul articolului 1 din Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 și conținutul Acordului de concesiune încheiate între Guvern și Compania "REDECO" LTD din SUA există discrepanțe de fond: Parlamentul Republicii Moldova a permis să se încheie un acord de concesiune între Guvern și Compania "REDECO" pentru prospectarea și explorarea resurselor de petrol și gaze pe teritoriul republicii, timp ce prin Acordul de concesiune Companiei "REDECO" LTD din SUA i se oferă dreptul de a exploata zăcămintele.

Astfel, Parlamentul Republicii Moldova, adoptînd Hotărîrea în cauză, a depășit competența sa și s-a implicat în sfera de acțiune a puterii executive. Mai mult decît atît, Hotărîrea Parlamentului contravine Legii "Privind investițiile străine".

Toate acestea, se susține în sesizare, au condus la adoptarea de către Guvernul Republicii Moldova la 7 septembrie 1995 a unei Hotărîri, care aduce mari prejudicii republicii. În legătură cu aceasta în sesizare se cere de a recunoaște Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA drept neconstituțională.

La 18 decembrie 1995 același grup de deputați în Parlamentul Republicii Moldova a sesizat Curtea Constituțională și asupra neconstituționalității Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova din 7 septembrie 1995 nr. 621 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA.

În sesizare se susține că prin Hotărîrea din 13 iunie 1995 nr. 495-XIII Parlamentul Republicii Moldova a permis încheierea Acordului de concesiune pentru prospectarea și explorarea resurselor de petrol și gaze pe teritoriul republicii, iar Guvernul, conform Hotărîrii din 7 septembrie 1995 nr. 621, a acordat companiei străine drepturi concesionale mult mai largi - și anume dreptul de exploatare a resurselor de petrol și gaze, ceea ce contravine Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova.

În conformitate cu Legea "Privind investițiile străine" (articolul 46 alineatul (2)) acordul de concesiune pentru prospecțiunea, exploatarea și valorificarea resurselor naturale se încheie între investitorul străin și organul administrației de stat, împuternicit de Guvernul Republicii Moldova. În Hotărîrea nr. 621 din 7 septembrie 1995 Guvernul Republicii Moldova a pus exercitarea, în numele Guvernului Republicii Moldova, a funcțiilor de reprezentant al părții moldovenești pentru realizarea condițiilor acordului de concesiune în sarcina Asociației de Stat de Producție pentru Combustibil în persoana directorului ei general domnul N. Ciornii. Or, în condițiile economiei de piață această Asociație nu poate fi considerată drept organ al administrației de stat. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova din 7 septembrie 1995 nr. 621 contravine și altor acte normative în vigoare (articolele 6,9,10 și 29 din Codul subsolului), fapt pentru care în

sesizare se cere a recunoaște și această Hotărîre a Guvernului neconstituțională.

La 28 iunie 1996 deputații în Parlament domnii V. Matei, A. Moșanu și V. Nedelciuc au sesizat suplimentar Curtea Constituțională cu cererea de a recunoaște neconstituționale Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995 "Cu privire la Comisia de stat pentru examinarea ofertelor privind efectuarea lucrărilor de prospecțiuni geologice și exploatare industrială a zăcămintelor de gaze și țiței din sudul Republicii Moldova", precum și Hotărîrea Guvernului nr. 719 din 24 octombrie 1995 cu privire la unele măsuri pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" din SUA.

Autorii sesizării suplimentare susțin că includerea, conform Decretului, a domnilor deputați în Parlament Ion Țurcanu, Mihai Stratulat și Dumitru Uzun în componența Comisiei de stat contravine prevederilor articolului 6 din Constituție privind separația puterilor, deoarece ei nu puteau activa în componența comisiei menționate și concomitent să-și exercite funcțiile de parlamentari.

În afară de aceasta, în sesizare se susține că Decretul prezidențial a condus la încălcarea procedurii privind înaintarea inițiativei legislative. Cît privește Hotărîrea Guvernului nr. 719 din 24 octombrie 1995, autorii sesizării consideră că acest act normativ contravine articolului 127 din Constituție, deoarece prevede transmiterea zăcămintelor de la Văleni, Victorovca și Enichioi de la balanța de stat a Republicii Moldova la balanța Companiei "REDECO".

Deoarece sesizările menționate privesc unele și aceleași probleme de drept, prin deciziile Curții Constituționale din 10 ianuarie și 1 iulie 1996 ele au fost acceptate spre examinare în fond și incluse în ordinea de zi, dispunîndu-se totodată conexarea lor într-un singur dosar.

Examinînd dosarul în cauză, Curtea Constituțională a considerat necesar să elucideze următoarele: corespund sau nu Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995, Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 495-X III din 13 iunie 1995, Hotărîrile Guvernului nr. 621 din 7 septembrie 1995 și nr. 719 din 24 octombrie 1995 prin conținutul lor, forma și subiectul care le-a adoptat principiului separației puterilor, consfințit în articolul 6 din Constituția Republicii Moldova. De răspunsul la această întrebare depinde decizia privind constituționalitatea actelor normative contestate, precum și a Acordului de concesiune din 6 iulie 1995.

Analiza prevederilor actelor juridice, a căror constituționalitate este contestată, în interacțiune cu prevederile corespunzătoare ale Constituției și cu alte legi ale Republicii Moldova, a permis Curții Constituționale să tragă concluzia că Președintele Republicii Moldova, Parlamentul Republicii Moldova și Guvernul, adoptînd consecutiv actele normative menționate mai sus, au procedat în limitele atribuțiilor lor constituționale.

Curtea Constituțională nu poate reține argumentele de neconstituționalitate a Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995 din următoarele considerente. Includerea, conform Decretului prezidențial, în componența Comisiei de stat a domnilor deputați în Parlament Ion Țurcanu, Mihai Stratulat și Dumitru Uzun nu numai că nu contravine prevederilor articolului 6 din Constituție, ci este în deplină concordanță cu Legea fundamentală a țării. Conform articolului 6 din Constituție, deși în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate, ele totodată sînt obligate să colaboreze în exercitarea prerogativelor ce le revin. Includerea deputaților în Parlament în Comisia de stat, conform Decretului șefului statului, nu contravine nici prevederilor articolului 70 alineatul (1) din Constituție, deoarece, conform acestei norme constituționale, calitatea de deputat este incompatibilă doar cu exercitarea oricărei funcții retribuite.

Este de menționat și faptul că trimiterea proiectului Acordului de

concesiune de către șeful statului în Parlament spre examinare nu poate fi calificată drept inițiativă legislativă, deci nu se poate afirma că Președintele Republicii Moldova nu a respectat procedura privind înaintarea inițiativei legislative.

Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova din 13 iunie 1995 nr. 495-XIII privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA se bazează pe prevederile Constituției Republicii Moldova care stipulează principalele atribuții ale Parlamentului.

Potrivit articolului 66 litera n) din Constituție Parlamentul "inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății". Evident, Acordul de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA care prevede prospectarea și exploatarea resurselor de țiței și gaze pe teritoriul republicii se referă nemijlocit și indiscutabil la interesele societății.

Parlamentul Republicii Moldova era în drept să adopte Hotărîrea nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 și pentru considerentul că Proiectul Acordului de concesiune prevedea scutirea Companiei americane de diferite impozite și taxe, or, potrivit articolului 132 din Constituția Republicii Moldova, numai Parlamentul este abilitat să ia decizii în probleme fiscale. Astfel, punctul de vedere al autorilor sesizării potrivit căruia Parlamentul a încălcat principiul separării puterilor, implicînduse în sfera de activitate a Guvernului, nu poate fi reținut ca întemeiat.

Curtea Constituțională consideră de asemenea că Guvernul adoptînd Hotărîrea nr. 621 din 7 septembrie 1995 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, și-a exercitat atribuțiile acordate pentru promovarea reformelor economice, conform prevederilor articolelor 96, 126 și 129 din Constituția Republicii Moldova. Argumentul adus prin sesizări, în sensul că Guvernul a extins pentru Compania "REDECO" LTD condițiile Acordului de concesiune, stabilite prin Hotărîrea Parlamentului nr. 495-XIII din 13 iunie 1995, nu poate fi reținut. Din textul stenogramei ședinței parlamentului din 13 iunie 1995 reiese că Parlamentarii au votat propunerea de a permite Guvernului încheierea Acordului de concesiune pentru cercetarea și exploatarea zăcămintelor pe teritoriul republicii și pentru această propunere au votat 56 deputați, contra - 21. Deci afirmația în sesizări, că legislativul a permis doar prospecțiunea zăcămintelor, nu este întemeiată.

Curtea Constituțională consideră că Hotărîrile contestate ale Parlamentului și Guvernului nu pot fi recunoscute neconstituționale și din motivul că Guvernul nu a desfășurat în prealabil un concurs (tender) internațional privind concesiunea pentru prospectarea și exploatarea resurselor de țiței și gaze pe teritoriul republicii. Norma la acest capitol din Legea din 1 aprilie 1992 privind investițiile străine de fapt nu are caracter imperativ. La momentul negocierilor Guvernului cu Compania "REDECO" LTD din SUA nu existau nici Legea cu privire la concesiuni, nici Regulamentul cu privire la tenderele internaționale. Legea nr. 534 din 13 iulie 1995 cu privire la concesiuni a intrat în vigoare la 30 noiembrie 1995, iar Regulamentul menționat mai sus a fost adoptat de către Guvern doar la 27 februarie 1996. Afară de aceasta, după cum denotă materialele dosarului, un șir de companii, întreprinderi și instituții petroliere din România, Rusia, Marea Britanie și Ucraina de fapt erau și sînt la curent că Guvernul Republicii Moldova avea intenția de a încheia un acord de concesiune, dar nici pînă în prezent nu au parvenit oferte din partea lor.

Într-adevăr, conform Hotărîrii Guvernului nr. 621 din 7 septembrie 1995 realizarea condițiilor Acordului de concesiune este pusă în sarcina Asociației de Stat de Producție pentru Combustibil. Dar această clauză din Hotărîrea Guvernului nu contravine prevederilor

articolului 46 alineatul (2) din Legea privind investițiile străine. Legea menționată reglementează cine este în drept să încheie acorduri de concesiune (investitorii străini și organul administrației de stat, împuternicit de Guvern) și nu modul în care se realizează condițiile acordului de concesiune. Asociația de Stat de Producție pentru Combustibil nu a încheiat acord de concesiune în cauză, deci nu este parte la acest acord. Actualmente Asociația menționată nu există, ea a fost reorganizată în Societatea pe Acțiuni "TIREX-PETROL". Evident, deci Hotărîrea Guvernului trebuie doar să fie modificată la acest capitol conform legislației în vigoare.

Pentru motivele arătate Curtea Constituțională consideră că nu contravin Constituției nici Acordul de concesiune, încheiat la 6 iulie 1995 între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, nici Hotărîrea Guvernului nr. 7 19 din 24 octombrie 1995 prin care zăcămintele de petrol și gaze de la Văleni, Victorovca și Enichioi au fost trecute la balanța Companiei "REDECO" LTD. Faptul că Acordul în cauză nu a fost aprobat oficial de către Guvern prin sine însuși nu dovedește neconstituționalitatea lui. Cum s-a arătat mai sus Acordul a fost semnat în numele Republicii Moldova de către șeful Guvernului, la 7 septembrie 1995 Guvernul a aprobat proiectul Acordului de concesiune, deși acest Acord era deja încheiat și a intrat în vigoare la 6 iulie 1995. Din textul Hotărîrii Guvernului nr. 621 din 7 septembrie 1995 reiese că din cele 6 puncte ale Hotărîrii în 5 puncte se menționează Acordul de concesiune și nu proiectul acordului. La 24 octombrie 1995 Guvernul a adoptat și Hotărîrea nr. 719 cu privire la unele măsuri pentru realizarea Acordului de concesiune. Deci aceste date demonstrează că Acordul de concesiune a fost aprobat de facto de către Guvernul Republicii Moldova.

Conform Acordului de concesiune în discuție Compania "REDECO" LTD obține dreptul exclusiv de a prospecta și a exploata zăcămintele de petrol și gaze pe tot teritoriul republicii.

Curtea Constituțională consideră că această prevedere din Acord nu intră în contradicție nici cu articolele 2 și 3 din Constituție privind suveranitatea și teritoriul țării, nici cu articolul 127 din Constituție privind monopolul statului asupra zăcămintelor subterane, nici cu alte acte normative. Concesionarea zăcămintelor naturale este o practică internațională. Legea privind investițiile străine din 1 aprilie 1992 și Legea cu privire la concesiuni nr. 534 din 13 iulie 1995 nu prevăd restricții la prospectarea și exploatarea zăcămintelor pe tot teritoriul țării. Acordul de concesiune nu prevede trecerea zăcămintelor de țiței și gaze în proprietatea Companiei americane, ci doar pentru prospectarea și exploatarea lor pe un termen concret și în anumite condiții sub controlul statului. În afară de aceasta în Acordul de concesiune se stipulează că Compania "REDECO" LTD va efectua lucrările de prospecțiune și exploatarea a zăcămintelor cu respectarea legislației Republicii Moldova. Mai mult ca atât, conform Acordului, au fost concesionate zăcămintele și nu teritoriul ca atare al republicii. Deci afirmația părții sesizante că Compania "REDECO" LTD obține dreptul de a dispune și stăpîni subsolul întregii țări fără reglementare juri dicā de asemenea este neîntemeiată.

Cît privește afirmația în sesizări, că adoptarea actelor normative menționate a adus mari prejudicii statului, partea sesizantă nu a prezentat dovezi corespunzătoare.

Este de menționat că, examinînd dosarul în cauză, Curtea Constituțională nu a luat în discuție problemele care se referă la eficiența Acordului de concesiune pentru economia națională. În primul rînd această problemă nu are caracter de drept, iar în al doilea rînd eficiența Acordului de concesiune în mare măsură depinde de rezultatele prospecțiunii resurselor de petrol și gaze pe teritoriul republicii, care urmează să fie efectuată. Nu s-au luat în discuție nici argumentele din sesizări, care se referă la activitatea și concluziile Comisiei de stat, instituite conform Decretului prezidențial nr. 126 din 14 aprilie 1995, și la greșelile comise la traducerea unor documente din limba engleză, deoarece ele nu au

importanță radicală pentru dosarul în cauză.

Totodată Curtea Constituțională menționează că Guvernul Republicii Moldova nu a asigurat și nu asigură controlul cuvenit asupra respectării Acordului de concesiune încheiat cu Compania "REDECO" LTD din SUA, nu există o analiză corespunzătoare a eficienței lui.

În Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova din 24 octombrie 1995 nr. 719 privind unele măsuri pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA sînt trasate numai măsurile pentru soluționarea referitoare la transmitere către Compania "REDECO" LTD din SUA a obiectivelor zăcămintelor de petrol și de gaze și a documentelor aferente. Măsuri pentru exercitarea controlului asupra realizării acordului de concesiune nu se prevăd însă.

Deși a fost creată Comisia guvernamentală pentru exercitarea controlului asupra respectării Acordului de concesiune, materiale despre rezultatele activității ei nu au fost prezentate Curții Constituționale. Nu au fost prezentate materiale nici în ceea ce privește informația Guvernului, prezentată Parlamentului Republicii Moldova, cu privire la realizarea acordului de concesiune.

Deplasîndu-se în zona concesionată, judecătorii au constatat că de fapt Compania "REDECO" LTD din SUA încă nu a procedat la realizarea acordului de concesiune.

După reorganizarea la 5 ianuarie 1996 a Asociației de Stat de Producție pentru Combustibil în Societatea pe Acțiuni "TIREX-PETROL" nu a fost definit organul ramural central al administrației publice, abilitat cu exercitarea, în numele Guvernului Republicii Moldova, a funcției de reprezentant al părții moldovenești pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune.

Pentru considerentele expuse, în baza articolelor 4 și 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și conducîndu-se de articolul 68 din Codul Jurisdicției Constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Recunoaște constituționale: Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 126 din 14 aprilie 1995 "Cu privire la Comisia de stat pentru examinarea ofertelor privind efectuarea lucrărilor de prospecțiuni geologice și exploatare industrială a zăcămintelor de gaze și țitei din sudul Republicii Moldova", Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova din 13 iunie 1995 nr. 495-XIII privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova din 7 septembrie 1995 nr. 621 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 719 din 24 octombrie 1995 cu privire la unele măsuri pentru realizarea condițiilor Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, precum și Acordul de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, încheiat la 6 iulie 1995.

2. Potrivit articolului 26 alineatul (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională prezenta Hotărîre nu poate fi supusă nici unei căi de atac, este definitivă și intră în vigoare la data adoptării.

3. Potrivit articolului 26 alineatul (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională prezenta Hotărîre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile de la data adoptării.

4. Se reține atenția Guvernului Republicii Moldova asupra lacunelor din activitatea sa privind organizarea controlului cuvenit asupra realizării Acordului de concesiune încheiat cu Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA.

5. Guvernul Republicii Moldova este obligat să comunice Curții Constituționale în termen de o lună despre măsurile privind realizarea

punctului 4 din prezenta Hotărîre.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 11 iulie 1996
Nr. 34a/1995

OPINIE SEPARATĂ

Examinînd sesizarea domnilor Valeriu Matei, Alexandru Moșanu și Vasile Nedelciuc, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, prin care se solicită controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova din 13 iunie 1995 nr. 495-XIII privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrilor Guvernului Republicii Moldova din 7 septembrie 1995 nr. 621 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA și nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele acțiuni pentru executarea condițiilor Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, Curtea Constituțională avea obligațiunea să constate, dacă hotărîrile amintite nu contravin prevederilor Constituției, care prin articolul 126 stabilește că economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, iar statul trebuie să asigure protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție.

În procesul examinării acestui caz era necesar să se țină cont de următoarele prevederi ale Constituției: articolul 3 alineatul (1), care stipulează că teritoriul Republicii Moldova este inalienabil; articolul 6, care stabilește, că puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate; articolul 8 alineatul (2), care presupune că intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare Constituției va trebui precedat de o revizuire a acesteia; articolul 127 alineatul (4), care prevede că bogățiile de orice natură ale subsolului fac obiectul exclusiv al proprietății publice; articolul 129 alineatul (2), care stabilește că Guvernul asigură protecția intereselor naționale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecționistă, pornind de la interesele naționale.

Analiza comparativă atît a textelor hotărîrilor sesizate, cît și a textului Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, încheiat la 6 iulie 1995, acord, asupra constituționalității căruia Curtea Constituțională era obligată să se pronunțe în baza articolului 135 alineatul (1) litera a) din Constituție, pe de o parte, și a prevederilor constituționale citate mai sus, pe de altă parte, denotă o discrepanță dintre aceste două surse de drept, fapt care mă determină să nu fiu de acord cu Hotărîrea Curții Constituționale în problema abordată, din următoarele considerente.

În condițiile economiei de piață, a cărei consacrare constituțională este prevăzută în articolul 126 din Constituție, rolul statului în economie este limitat la problemele esențiale ce privesc apărarea și promovarea interesului public în cadrul economiei naționale.

Pentru apărarea sau promovarea unor interese de ordin general, statul poate acționa numai prin utilizarea, de către Guvern, a pîrghiilor sale specifice de influențare, precum și, în special, prin politica sa legislativă. Prevederile articolului 126 din Constituție definesc obiectivele principale ale acțiunilor statale atît pe plan guvernamental, al puterii executive, cît și pe plan normativ, al puterii legislative, și, implicit, prin această normă constituțională se definește și sensul interesului public în activitatea economică în ansamblu.

Anume din aceste motive, cît și în baza articolului 6 din Constituție, care consfințește separația și colaborarea puterilor în stat, rezultă neconstituționalitatea Hotărîrii Parlamentului nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA. Principala și unica menire a Parlamentului în calitatea sa de autoritate legislativă a statului, cum este definit în articolul 60 din Constituție, era ca în problema dată să urgenteze adoptarea Legii cu privire la concesiune, în limitele căreia Guvernul urma să-și exercite atribuțiile sale referitoare la modul de concesionare a zăcămintelor de petrol și gaze.

În altă ordine de idei, nu rezistă nici argumentele expuse în Hotărîrea Curții Constituționale, prin care se acceptă abilitatea Companiei amintite cu dreptul exclusiv de explorare și exploatare a zăcămintelor de petrol și gaze pe un termen lung pe întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Articolul 3 alineatul (1) din Constituția Republicii Moldova stabilește că teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.

Teritoriul îndeplinește un rol de maximă importanță, care depășește interesul strict al definirii statului. Unele din funcțiile primordiale ale teritoriului statului rezidă în aceea, că teritoriul este simbolul și factorul de protecție a ideii naționale, iar în aspect fizic și în anumite limite teritoriul determină întinderea și prerogativele puterii publice, suveranitatea și independența acesteia. În sfîrșit, teritoriul este acela care asigură și confirmă calitatea însăși a cetățenilor, trăsătura lor comună de a viețui într-un anumit spațiu.

Constituția, nominalizînd teritoriul ca element constitutiv al statului, precizează că el este inalienabil, interzicîndu-se, astfel, orice formă de înstrăinare a acestuia. Inalienabilitatea este valabilă nu numai pentru raporturile statului cu alte state, dar și pentru raporturile statului cu persoanele fizice și juridice străine. Iată de ce, în opinia noastră, nu pot fi considerate constituționale prevederile hotărîrii amintite a Parlamentului și cele ale Acordului de concesiune dintre Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, prin care ultimei i s-a acordat dreptul exclusiv de explorare a zăcămintelor de petrol și gaze pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe un termen de 10 ani și același drept exclusiv de exploatare a acestor zăcămintele pe un termen de 20 de ani.

Stipulările enunțate aduc atingere directă principiului suveranității naționale, principiu de bază, consfințit în articolul 2 din Constituție, deoarece suveranitatea este indivizibilă, ea neputînd fi fragmentată și distribuită unor grupuri, persoane fizice sau juridice atît din țară, cît și din afara ei. Din aceleași motive considerăm neconstituționale și prevederile Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Republica Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA. Cu atît mai mult cu cît la momentul adoptării hotărîrii în cauză a Guvernului nu exista de facto un asemenea proiect de acord, Acordul cu pricina era deja încheiat de Prim-ministrul Republicii Moldova și Președintele Companiei "REDECO" LTD și acesta intrase în vigoare încă la 6 iulie 1995.

Un alt argument în favoarea neconstituționalității actelor normative menționate îl constituie și faptul că încheierea Acordului de concesiune cu Compania "REDECO" LTD n-a fost precedată de anunțarea și desfășurarea unui concurs-tender, așa cum o cere explicit și categoric Legea privind investițiile străine nr. 998-XII din 1 aprilie 1992.

Argumentele expuse în Hotărîrea Curții Constituționale, precum că despre intenția Guvernului de a încheia un acord similar celui supus controlului constituționalității au fost inițiați factorii respectivi din mai multe state, fapt ce ar scuza oarecum nedesfășurarea de către Guvern în prealabil a unui concurs-tender internațional în problema

dată, de altfel, ca și orice alte argumente în același sens și de aceeași natură, nu pot fi reținute din lipsa unui suport juridic adecvat.

Articolul 127 alineatul (4) din Constituție stabilește că bogățiile de orice natură ale subsolului, alături de alte bunuri, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Proprietatea publică, sub aspectul obiectului, este limitată numai la categoria bunurilor prevăzute în Constituție sau lege. Aceste bunuri, după cum prevede expres articolul 127 din Constituție, nu pot face decît obiectul proprietății publice. Este o exclusivitate, ca expresie a caracterului public al proprietății.

Sub aspectul regimului juridic, norma constituțională indicată presupune că bunurile proprietate publică sînt inalienabile. Rezultă că ele sînt scoase din circuitul civil, neputînd fi înstrăinate prin actul de voință a celui care le deține sau a statului și deci, nici nu pot fi urmărite de creditori.

Într-o strictă logică juridică, pentru a fi exploatare privat, bunurile proprietate publică pot fi concesionate sau închiriate, însă în nici un caz nu pot fi transmise în proprietate privată.

Din cele expuse rezultă neconstituționalitatea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele măsuri pentru executarea condițiilor Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, potrivit căreia "se transmite, în modul stabilit, în termen pînă la 1 noiembrie 1995, de la balanța de stat a Republicii Moldova la balanța Companiei "REDECO" LTD din SUA, zăcămintele de petrol de la Văleni, zăcămintele de gaze de la Victorovca și Enichioi cu materialele pentru lucrările de prospecțiune și investigație (gratuit, cu plata serviciilor), în vederea exploatării industriale, pe un termen de 20 de ani, conform Acordului concesional".

Faptul că zăcămintele respective de petrol și gaze, care în baza articolului 127 alineatul (4) din Constituție fac obiectul exclusiv al proprietății publice au fost transmise în mod neconstituțional în proprietate privată Companiei "REDECO" LTD din SUA se confirmă și prin procesele-verbale ale comisiei guvernamentale pentru realizarea primirii și transmiterii zăcămintelor de gaze și petrol din localitățile amintite ale Republicii Moldova, aprobate la 14 și 21 noiembrie 1995 de Prim-ministrul Republicii Moldova Andrei Sangheli și Președintele Companiei "REDECO" LTD William Cox.

În aceeași ordine de idei e de menționat că atît la etapa adoptării hotărîrilor respective ale Parlamentului și Guvernului referitoare la Acordul de concesiune cu Compania "REDECO" LTD din SUA, cît și la semnarea Acordului propriu-zis de către Prim-ministrul Republicii Moldova au fost neglijate cu desăvîrșire avizele ministerelor și departamentelor de specialitate, semnate de conducătorii acestora (ministrul finanțelor, ministrul economiei, ministrul justiției, directorul general al Departamentului Energetică, Resurse Energetice și Combustibil, directorul general al Departamentului Protecției Mediului Înconjurător, directorul general al Departamentului Standarde, Metrologie și Supraveghere Tehnică), prin care factorii de decizie e rau atenționați atît asupra necesității încheierii Acordului de concesiune numai după efectuarea unui concurs-tender internațional, cît și asupra neadmiterii transmiterii întregului teritoriu al Republicii Moldova unui singur agent economic, în persoana Companiei "REDECO" LTD din SUA, pentru efectuarea lucrărilor de explorare și exploatare a rezervelor de petrol și gaze.

Avînd în vedere cele expuse, consider că sesizarea domnilor Valeriu Matei, Alexandru Moșanu și Vasile Nedelciuc, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, este întemeiată, iar Hotărîrea Parlamentului nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrile Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995

cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele măsuri pentru executarea condițiilor or Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD (SUA) și însuși Acordul de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, sînt neconstituționale, deoarece Contravin articolelor 3 alineatul (1), articolului 6, articolului 8 alineatul (2), articolului 127 alineatul (4) și articolului 129 alineatul (2) din Constituția Republicii Moldova.

Judecătorul
Curții Constituționale

Gheorghe SUSARENCO